

Giriş. Ambiqivitlik və ya kontekstual olaraq törəyən iki və ya çoxmənalı situasiya dilçilikdə müxtəlif aspektlərdən tədqiq olunan dil universalisidir. Dildə omonim və ya çoxmənalı sözlərin yaranması dilin təkamüllə əldə etdiyi söz qatlarıdır, ambiqivitlik yalnız danışığ aktı (və ya yazılı nitq) zamanı gözlənilmədən müxtəlif dil vahidləri səviyyəsində törəyən temporal dil-nitq faktı olaraq dəyərləndirilir.

Törəmə mənbəyindən asılı olaraq ambiqivitliyin fonetik, leksik, qrammatik, leksik-qrammatik, sintaktik və ya quruluş omonimliyi, həcmə, əhatə dairəsinə görə ambiqivitlik növləri fərqləndirilir. Təqdim olunan məqalədə ambiqivitlik hadisəsi, onun mahiyyəti, müxtəlif növləri nəzəri və praktiki cəhətdən təhlil olunmaqla onların şərhə verilmişdir.

Əsas hissə. Dilin bütün daxili vasitələri, durğu işarələrindən başlayaraq, fonem, morfem, leksem və s. bütün mürəkkəb sintaktik vahidlər – söz birləşmələri, sadə və mürəkkəb cümlələr, bütün əsas və köməkçi nitq hissələri, prosodik vasitələr, durğu işarələri mətn yaratmada iştirak edən vasitələrdir. Fikrin aydınlaşmasında, həmsöhbətə dəqiq çatdırılmasında bütün dil komponentləri toplum şəklində iştirak etməklə ifadə olunacaq mənanın kontekstual olaraq başa düşülməsinə şərait yaradır. Mövcud situasiyada ötürülən məlumatın əhatəli olaraq anlaşılmasında mətni formalaşdıran modellərin hər birisi ötürücü funksiyayı yerinə yetirməklə ünsiyyət aktının gerçəkləşməsinə xidmət edir. Çünki mətn özü informasiya yükü daşıyan cümlələrin vəhdətindən formalaşdığına görə, fikrin kompleks koqnisiyası kontekst səviyyəsində uğurlu alınır. Ə.Əbdullayev mətnin ontoloji və funksional cəhətlərinin çoxşaxəli olduğunu qeyd edərək yazır: *“Mətn bitkinliyə malik olan, yazı sənədi şəklində obyektləşmiş, həmin sənədin tipinə uyğun olaraq ədəbi cəhətdən işlənmiş olan nitq yaradılma prosesi ilə əlaqədar bir əsəri xatırladır. Bu elə bir əsərdir ki, o, addan (başlıqdan) və ... bir sıra müəyyən məqsədyönlülüyə və pragmatik mənaya malik olan xüsusi vahidlərdən (frazafövqü vahid) ibarətdir”* [2, s. 31]. Mətn ümumilikdə verbal, semantik və sintaktik parametrlərin vəhdətindən yaranır. Parametrlər mətnlə fikrin, hadisənin daha dolğun, aydın və əhatəli ifadə olunmasını şərtləndirir.

Lakin bütün mətnlərin bildirdiyi məna heç də hər zaman birmənalı olaraq qarşılanmır. İstənilən bir məlumatın birmənalı anlaşılması çoxmənalı, qarışıq situasiya yaradır ki, bu ambiqivitlik – iki və çoxmənalılıq termini ilə adlandırılır. Sözlün tarixən mənasının genişlənməsi ilə çoxmənalı sözlün yaranması dilin ifadə imkanlarını genişləndirir, onun lüğət tərkibini zənginləşdirir, dildə omonim və çoxmənalı sözlərin yaranması üçün şərait yaradır. Bu cür söz qruplarının dildə yaranması tarixi kateqoriya hesab olunmaqla dilin qərinələr boyunca əldə etdiyi “qazancı” hesab olunur [7]. Lakin danışığ aktı (və ya yazı) zamanı informasiyanın birmənalı qarşılanmaması kontekstin, ötürülən məlumatın mahiyyətini təkzib etməklə ambiqivit situasiyaya səbəb olur, bu isə yolverilməzdir. Bu cür kontekstdaxili yaranan ikimənalılıq fikir çaşqınlığı yaradır, diqqətin düzgün fikir üzərində fokuslaşmasına mane olaraq anlaşılmaqlıq, fikir ayrılığına səbəb olur, fikri təqdim edənlə onu qəbul edən şəxs arasında fikir ayrılığı, bəzən xoşagəlməz sonluqların baş verməsinə səbəb olur, bəzən isə komik situasiyalara səbəb olur. Ambiqivitlik təqdim olunmuş kontekstin məzmununun fərqli ortamlarda şərh oluna bilməsidir ki, bu kontekstin həm birbaşa məlum mənasını, həm də onun başqa bir mənasının ortaya çıxması ilə yaranır. Əslində, ambiqivit situasiya fəal danışığ aktı (və ya yazılı nitqdə) zamanı törəyən hadisədir. Dildə ambiqivitliyin fərqli növləri – törəmə mənbəyinə görə fonetik, leksik, qrammatik, sintaktik, pragmatik növləri fərqləndirilir [11].

Fonetik ambiqivitlik leksik vahidin tərkib hissəsi olan bir fonemin fərqli formada tələffüzündən yaranmaqla ikimənalılığa şərait yaradır. Və yaxud leksik omonim sözlün iki fərqli mənasının eyni cümlədə dominantlıq etməsi leksik ikimənalı situasiyaya imkan yaradır. Məsələn,

Is life worth living? – It depends on the liver – Həyat yaşamağa dəyərmimi? – O, yaşayandan asılıdır [10].

Verilmiş nümunədə *liver* omonim söz kimi *qaraciyər* mənasında götürülsə, dialoq *“O, qaraciyərdən asılıdır”* kimi anlaşılmaqla leksik ambiqivitlik yaradır.

N.Xomski tərəfindən quruluş omonimliyi kimi adlandırılan sintaktik omonimlik növü cümlənin leksik komponental tərkibi dəyişmədən sintaktik funksiyanın dəyişməsi ilə yaranan ambiqivit situasiyadır. Məsələn, *Our country needs more intelligent specialists now* [6]. Verilmiş nümunədə *more – daha çox* sözü *many – çox* kəmiyyət sayının müqayisə dərəcəsində və *intelligent – savadlı, ziyalı* sifətinin müqayisə dərəcəsi kimi *more intelligent – daha savadlı* kimi götürüldükdə cümlə iki fərqli mənanı ehtiva edir:

- 1) *Ölkəmizin daha çox ziyalı mütəxəssislərə ehtiyacı var*
- 2) *Ölkəmizin daha da savadlı mütəxəssislərə ehtiyacı var*

³³ Azərbaycan Dillər Universiteti, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent. gocayeva-m@bk.ru

Ambiqivitiyyətin istənilən növündə mənanın aydınlaşması və dominant mənanın müəyyən olunması fərqli səviyyədə konsituasiyanın olması ilə həllini tapır. Ambiqivitiyyətin digər bir növü olan pragmatik ambiqivitlik kontekstin özünün mənasının birdən artıq mənada anlaşılması ilə yaranır. *“Praqmatik (və ya açıq) ambiqivitlik o zaman yaranır ki, verilmiş kontekst birdən artıq mənalarda şərh oluna bilər. Bu zaman danışan və dinləyən arasında fikir müxtəlifliyi yaranır. Çünki verilmiş situasiya birmənalı olaraq qarşılanmır. Eyni bir fikir müxtəlif illokutiv fəaliyyətə səbəb ola bilər”* [3]. Məsələn,

-*Could you pass your failed exam?*- *Kəsildiyin imtahandan keçə bildin?*

-*I try to pass it* - *Çalışıram keçim*

Verilmiş dialoq kontekstdən asılı olaraq məlumat toplamaq üçün tərəflər arasında dialoq yaratmaq məqsədilə verilmiş sual, ciddi maraq, hələ də həll olunmamış problemin hansı səviyyədə olmasını öyrənmək üçün soruşulan sorğu kimi və ya hədə və s. mənalarda başa düşülə bilər. Burada danışan tərəflərin ifadə olunmuş fikrə münasibətləri vacib amildir. Yəni dialoq pragmatik olaraq fərqli şəxslər tərəfindən fərqli motivasiyalarda dəyərləndirilə bilər. *“Praqmatik ambiqivitlik o zaman yaranır ki, kontekstdə işlənmiş cümlənin və ya hər hansı bir ifadənin mənası birdən artıq formada anlaşılmiş olmaqla fikrin yaygınlığına səbəb olur”* [9].

Praqmatik ambiqivitlik diskursda iştirak edən tərəflərin yaranmış situasiyanı necə başa düşməsindən və məna çıxarmasından yaranan ikimənalılıq növüdür. Burada dil daşıyıcılarının dildən istifadə etmə səriştəsi, koqnitiv olaraq yaranmış şəraiti necə qavraması və ona necə reaksiya verməsi vacib şərtidir. Yaranmış situasiya bütün iştirakçılar tərəfindən fərqli ortamlarda anlaşılır. Məsələn, *Ordu hücumu hazırdır* cümləsi kontekstual olaraq iki mənada – 1) *Ordu hücum etməyə* və ya 2) *Ordu hücumu dəf etməyə hazırdır* kimi anlaşıla bilər.

Ambiqivitiyyətin digər növü cümlənin daxili komponentlərinin ikimənalı kontekstin yaranmasındakı iştirak etmə həcminə görə müəyyən olunan ambiqivitlikdir. İngilis dilində bu *scope ambiguity* adlanır. Məsələn, verilmiş cümləni tərkib komponentlərinə görə təhlil edək: *I told him to check the essay again*. Cümlədə *again* sözünün fərqli mövqelərdə işlənməsi, yəni onun *told* – *dedi* və *to check* – *yoxlamaq* feillərinə ayrı-ayrılıqda aid oluna bilməsi cümlənin fərqli məxəzlərdə anlaşılmasına səbəb olur: 1) *I again told him to check the essay* – *Mən ona bir də dedim ki, inşanı yoxlasın (O, inşanı heç yoxlamayıb və ona bunu bir də deməklə xatırladıram);* 2) *I told him to check the essay again* – *Mən ona dedim ki, inşanı bir də yoxlasın (O, inşanı bir dəfə yoxlayıb və mən məsləhət görürəm ki, yenidən bir də yoxlasın)*. Göründüyü kimi, pragmatik olaraq cümlə ayrı-ayrı iki mənada anlaşıla bilər və dominant mənanın müəyyənləşdirilməsi kontekstlə yerinə yetirilə bilməklə cümlədəki fikir ayrılığına son qoyula bilər. Eyni zamanda, ikimənalılıq həcmə görə *again* sözünün fərqli əlaqələrdə işlənməsindən asılıdır.

Kontekstin pragmatik olaraq fərqli mənalarda anlaşılması onu qavrayan şəxsin özünün situasiyaya qiymət verməsindən, onu dəyərləndirməsindən asılı olaraq fikir ayrılığına səbəb olur. Bu cəhətdən, sözün mənasının kontekst daxilində fərqli istiqamətlərdə şərh oluna bilməsi onun ilkin olaraq birmənalı qarşılanması işinə mane olur. Bu səbəbdən, çox zaman verilmiş məlumatlar dezinformasiya və ya feik məlumat xarakterli olaraq qəbul olunur. Xüsusilə, bu cür məlumatlara siyasi diskursda tez-tez rast gəlmək mümkündür. Bu isə bəzən ciddi anlaşılmazlıqlara səbəb olur.

Qədim yunan filosofu Aristotel *Kateqoriyalar* əsərində qeyd edirdi ki, omonimlərin və ya ambiqivit situasiyaların dildə yaranması təbii haldır. Çünki bizi əhatə edən aləmdə rəngarəng hadisələr baş verir, bu hadisələr sonu bilinməyən insan təfəkkürü vasitəsilə fərqli məzmunlarda təsvir edilir. Hadisələrin təsvir edilməsi müxtəlif məzmunlu olsa da, bu təsvirlərin gerçəkləşməsində dil vasitələrinin yetərsizliyi meydana çıxır. Yəni bu təsvirləri gerçəkləşdirmək üçün dilin kifayət qədər vasitələri yoxdur. O səbəbdən də, insanlar fikirlərini ifadə etmək üçün hadisələr arasında uyarlıq, fərq yaratmaqla dil vasitələrindən müxtəlif formalarda istifadə edirlər. Bu isə dildə omonimlər, çoxmənalı sözlər, antonimlər, sinonimlər, paronimlər və digər söz qruplarının yaranmasına səbəb olmuşdur. Eyni zamanda, çoxmənalı sözlər və omonimlər mənbə olaraq ambiqivit situasiyaları törədirlər. Məhz çoxmənalı situasiyaların növlərinin müəyyən olunması onun mənbə elementinin nə ilə ifadə olunmasından asılı olaraq müəyyən olunur.

Ambiqivitlik omonimlikdən fərqli olaraq yazılı və şifahi nitqdə gözlənilmədən törəyən, fikrin ikiləşməsinə səbəb olan hadisədir. Ambiqivitlik ilə omonimliyi və ya çoxmənalılığı bir araya gətirən onların eyni orfoqrafik tərkibə malik olmaqla ifadə etdikləri mənanın birdən artıq olmasıdır. Bu, onların oxşar xüsusiyyətidir. Lakin omonimlik və ya çoxmənalılıq tarixi-ictimai kateqoriya olaraq öyrənilir və onların dildə təşəkkül tapması dilin tarixi təkamülü ilə sıx bağlı olan prosesdir. Omonimlər və çoxmənalı sözlər dilin söz fondunu təşkil edən söz qruplarıdır. Onlar nitqdə işlənilib-islənməməsindən asılı olmayaraq hər zaman omonim və ya çoxmənalı sözlər olaraq işlədilir və alimlər tərəfindən bu sözlərdən ibarət lüğətlər tərtib olunmuşdur. Məsələn, Azərbaycan dilində *baş*, ingilis dilində *head* – *baş* sözləri çoxmənalı sözlərdir. Belə ki, dildə funksional işlənmə baxımından *baş* (*head*) sözünün mənası genişlənərək hərfi və məcazi mənalarda işlənmişdir. Məsələn, *insanın başı*, *heyvanın başı*, *dağın başı*, *manın baş tərəfi*, *ailənin başçısı* və s.; *the head of a person*, *the head of a family*, *the head of the state*, *the head of the government* və s.. Verilmiş nümunələrdə *baş* (*head*) sözü öz ilkin dominant mənasını

qoruyaraq hərfi və məcazi mənaları özündə ehtiva edir. Omonim sözlərin də dildə yaranması tarixi hadisədir. Çoxmənalı sözlər dildə mənə əlaqəsi ilə yarandıqları halda, omonim sözlər üçün bu fikri demək qeyri-mümkündür. Omonimləri bir araya gətirən onların fonetik və qrafik cəhətdən simmetriklik yaratmasıdır, semantik cəhətdən isə onlar fərqli sözlərdir.

Ambiqvitetlik isə çoxmənalı dil hadisəsi olmaqla gözlənilmədən danışq zamanı kontekstual yaranır və tarixi səciyyə daşıyır. O, müvəqqəti hadisə olmaqla diskurs anında yaranan fenomen olub mənası kontekst daxilində müəyyən olunan, anlaşılmazlıq, fikir ayrılığı yaradan, mənanın dinləyici tərəfindən qəbulunu ləngidən, əngəlləyən hadisədir. Lakin dominant mənə kontekstual olaraq çözüldükdə ambiqvitet situasiya tezliklə aradan qaldırıla bilər.

Ambiqvitetlik bütün dünya dillərində müşahidə olunan dil universalisidir. Praqmatik olaraq deyilmiş cümlə dinləyənlərin qavramında fərqli ortamlarda dekodlaşmaqla çoxmənalı şərait yaradır və əsas mənanın qəbul olunması üçün əlavə şərhə ehtiyac yaranır. Məsələn, *Have you taken the keys? – Açarları götürübün?* – Əlbəttə, mənədir dialoqu konteksti yenidən eşidən şəxs üçün qapının açarları mənasında başa düşülə bilər. Lakin dialoq bu şəkildə davam etdikdə *OK, it is better to check with the keys – Hə, lap yaxşı, açarlarla yoxlamaq rahatdır* cümləsi praqmatik olaraq kontekstin mənasını aydınlaşdırır ki, söhbət qapının deyil, yoxlama yazı işlərinin cavablarından gedir.

Əslində ambiqvitetliyin bütün növlərinin törəməsi kontekstual xarakter daşıyır. Başqa sözlə, praqmatik olaraq yaranır, çünki onların istənilən növünün törəməsi kontekstin – mətnin və ya dialoqun məzmununu əngəlləyir, deyiləcək fikri başqa bir səmtə yönəldir, fikir yayğınlığına səbəb olur, fikrin dəqiq hansı məlumat üzərində fokuslaşması prosesinə mane olur. Bu cür ikimənalı kontekstlərdə dominant mənə istənilən səviyyədə mətnlə aradan qaldırılır. Bəzən bir durğu işarəsinin düzgün yerində yazılmaması cümlənin mənasını tamamilə dəyişir.

İngilis dilində rəvayətə görə kral tərəfindən verilmiş hökmü bir vergül işarəsinin yerinin dəyişməsi yeniləyir. Belə ki, məhbüsə rəğbəti olan kraliçə kralın verdiyi *“To kill, not to mercy”* fərmanını gizlicə belə dəyişir: *“To kill not, to mercy”*. Birinci kral fərmanında *“Öldürmək, bağışlamaq olmaz”* yazılırdısa, kraliçə fərmanı vergülün yerini dəyişməklə bu məzmununda etmiş oldu: *“Öldürmək olmaz, bağışlamaq”* və beləliklə, kraliçə məhbüsü ölümdən xilas edir.

Ambiqvitetliyin digər növləri omofonlar, leksik omonimlər, sintaktik quruluşun yenilənə bilməsi hesabına yaranmaqla praqmatik olaraq kontekstin mənasının birdən artıq formada anlaşılmasına səbəb olur.

Məsələn, *Do you have an aim? – Of course, my name is Nelly* dialoqu mənə etibarı ilə tamamilə fərqli bir ortamda özünü göstərir. Dialoqda *an aim – məqsəd* və *a name – ad* sözləri omofon olmaqla yaranmış ikimənalı şəraiti törədən başlıca vasitələrdir. Dialoqun dilimizdə mənası belədir: *Sənin məqsədin varmı? – Əlbəttə, mənim adım Nelli*dir. Dinləyən şəxs *an aim – məqsəd* sözünü *a name – ad* kimi başa düşür və buna görə də kontekstə aid olmayan cavab verir.

Omonim sözlər hesabına yaranan ambiqvitet situasiyaların sayı dildə daha çoxdur. Bu cür ambiqvitetlik leksik və ya semantik ambiqvitetlik adlanır. Məsələn, bütün oğurluqları *biz* aləti ilə edən mahir oğru edilmiş yeni oğurluqdan söhbət düşəndə *biz* cibində gizlədərək oğurluq haqqında danışan şəxslərə işarə edərək belə deyir: *“Bu oğurluğun bizə heç aidiyyəti yoxdur”* [1]. *Biz – alət, biz – birinci şəxsin cəmində işləyən şəxs* əvəzliyi omonim sözlər olaraq iki mənanı yaradırlar. Bu ikili situasiya leksik-qrammatik omonim sözlərdən yaranmışdır.

İngilis dilində *They found the library* cümləsi *found* feilinə görə iki mənanı ifadə edir: 1) *Onlar kitabxanayı tapdılar*; 2) *Onlar kitabxananın əsasını qoydular*. Verilmiş cümlədə *to found – əsasını qoymaq* feili *to find – tapmaq* feilinin keçmiş zaman forması *found* ilə qismən omonimlik əmələ gətirir. Bu səbəbdən, verilmiş cümlə iki fərqli mənada başa düşülür. Bu cür yaranmış fikir ayrılıqlarının həll olunmasında praqmatik olaraq kontekstlə mənanın dəqiqləşdirilməsi vacib amildir.

Digər bir nümunədə cümlənin sonunda verilmiş durğu işarəsinin sual işarəsindən nida işarəsinə çevrilməsi cümlənin mənasını tamamilə yeniləyir. Məsələn, *Have these men paid?* cümləsi dilimizə bu cür tərcümə olunur: *Bu adamlar pulu ödəyiblər?* Cümləni nida işarəsi ilə işlədək: *Have these men paid! – Bu adamlara pulu ödətdir!* Birinci cümlə feilin indiki bitmiş zaman formasında icra olunmuş hərəkəti bildirdiyi halda, ikinci cümlədə *to have* feilindən sonra feili sifət tərkibi işlədilmişdir – *the men paid* və icbari hərəkəti ifadə edir.

Qeyd olunan şəraitdə dominant mənanın müəyyənəlməsi praqmatik olaraq əlavə izah tələb etməklə kontekstual asılılıq tələb edir. *“Çünki praqmatika mənanın kontekst daxilində açılmasını öyrənir. Danışanın və ya (yazanın) fikirləri dinləyən və ya (oxuyan) şəxs tərəfindən təhlil olunur. Danışan şəxs ifadə etdiyi fikirlə mövcud vəziyyəti necə təsvir edir. Buna yanaşma müxtəlif ola bilər”* [8, s. 768].

Nəticə. Dil universalisi olmaqla ambiqvitetlik şəkilçi səviyyəsindən başlamış cümlə səviyyəsinə qədər özünü göstərməkdədir. İngilis dili analitik dil olduğundan hələ orta dövrlərdə ingilis dili sintetik dildən analitik dilə çevrilməyə başladığı zamandan dildə sinkretizm yaradan formaların sayı çox olmuşdur. Bu, dildə qrammatik mənaları ifadə edəcək qrammatik vasitələrin sayının yetəri qədər

olmamasından və dildə omonimlərin sayının çox olmasından irəli gələn bir problemdir. Demək olar, bu cür hal bütün german dillərində müşahidə olunur, çünki sinkretizm bu dillər üçün xarakterik xüsusiyyətdir. Zəngin lüğət fonduna malik olan ingilis dili hazırda omonim leksik vahidlərin sayına görə dünyada ilk yerdədir. Eyni zamanda, ingilis dilində qrammatik mənaları ifadə edəcək vasitələrin sayı yetəri qədər olmadığından bu qrammatik omonimlərin yaranmasına səbəb olur. Qeyd olunanlar isə dildə ambigüvit situasiyaların törəməsinə rəvac verir.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat

1. Abdullayev, S.Ə. Qeyri-səlis dilçilik təcrübəsi. Bakı: - Victory – 2013. – 596 s.
2. Abdullayev, Ə.Ə. Mətni anlama modelləri. Bakı: - Səda, – 1999. - 345 s.
3. Veysəlli, F.Y. Dilçiliyin əsasları. Studia Philologica VI. – Bakı: Mütərcim, 2013 - 420 s.
4. Chomsky, N.A. Syntactic Structures. – Paris: Mouton Publishers. The Hague. – 1957. – 117 p.
5. Dan Sperber, Deirdre Wilson. Pragmatics. January 2005. pp. 468-501. [www.researchgate.net/...](http://www.researchgate.net/)
6. Glossary: Structural Ambiguity. [www.lexical-resource-semantics.de/...](http://www.lexical-resource-semantics.de/)
7. Lyons, J. Linguistic Semantics: An Introduction. – Cambridge University Press, - 1995, - 376 p.
8. Misbah M.D. Al-Sulaimaan, Lubna M.Khoshaba. Context as a Basis for Understanding Pragmatic Ambiguity with Reference to Arabic. International Journal of English Literature and Social Sciences. Vol.3, Issue-5, September-October, 2018. pp.768-775. [www.ijels.com/...](http://www.ijels.com/)
9. Pragmatic ambiguity. [www.library.liveable.me/...](http://www.library.liveable.me/)
10. Types of Ambiguity. www.lexical-resource-semantics.de
11. Ullmann, S. Semantics: An Introduction to the Science of Meaning. – Oxford: Basil Blackwell, - 1972. – 278 p.
12. Yule, G. Pragmatics. Oxford University Press. 2008, 135 p.

Açar sözlər: ambigüvitlik, kontekst, üst quruluş, dərin quruluş, omonimlik, sintaktik ambigüvitlik

Ключевые слова: амбигивитность, контекст, надстройка, глубокая структура, омонимия, синтаксическая многозначность.

Key words: ambiguity, context, superstructure, deep structure, homonymy, syntactic ambiguity.

Амбигивитность и ее виды

Резюме

Амбигивитность, или контекстуально обусловленные двусмысленные или двусмысленные ситуации, представляет собой лингвистическую универсалию, изучаемую с различных аспектов в лингвистике. Если возникновение в языке омонимичных или многозначных слов представляет собой словесные пласты, полученные в ходе эволюционной истории языка, то многозначность оценивается как временной языково-речевой факт, возникающий неожиданно на уровне разных языковых единиц только в процессе говорения.

В зависимости от источника деривации различают фонетическую, лексическую, грамматическую, лексико-грамматическую, синтаксическую или структурную омонимию, а также объемную многозначность. В настоящей статье теоретически и практически анализируются явление неоднозначности, его сущность и различные виды и дается их интерпретация.

Ambiguity and its types

Summary

Ambiguity, or contextually determined ambiguous situations, is a linguistic universal studied from various aspects in linguistics. If the occurrence of homonymous or polysemantic words in a language represents verbal layers obtained during the evolutionary history of the language, then polysemy is assessed as a temporary linguistic and speech fact that arises unexpectedly at the level of different linguistic units only in the process of speaking.

Depending on the source of derivation, phonetic, lexical, grammatical, lexico-grammatical, syntactic or structural homonymy, as well as volumetric ambiguity, are distinguished. This article theoretically and practically analyzes the phenomenon of ambiguity, its essence and various types and gives their interpretation.

Rəyçi: dos. T.Əliyev